

LBRIS

We know
books

Născut în Irlanda în 1898, C.S. Lewis a studiat la Malvern College timp de un an, după care și-a continuat studiile în particular. A obținut cu distincție o triplă licență la Oxford și a fost profesor la Magdalen College, precum și unul dintre diriguitorii acestui colegiu între 1925 și 1954. În 1954 a devenit profesor de literatură medievală și renescentistă la Cambridge. A fost un excepțional și îndrăgit conferențiar și a avut o influență profundă și durabilă asupra studenților săi.

C.S. Lewis a fost mulți ani ateu; și-a descris convertirea în *Surprised by Joy (Surprins de bucurie)*: „În ultimul trimestru din 1929 m-am dat bătut, am recunoscut că Dumnezeu este Dumnezeu... eram, pesemne, în seara aceea cel mai sovăielnic și mai abătut convertit din toată Anglia.“ Această experiență a fost cea care l-a făcut să înțeleagă nu numai indiferența față de religie, ci și refuzul activ de-a o accepta, iar ca scriitor creștin, dăruit fiind cu o minte strălucită și logică și cu un stil limpede și viu, a fost fără egal. Multe dintre cărțile sale cele mai importante au fost traduse la Editura Humanitas, care i-a dedicat o serie de autor. Printre acestea se numără: *Of this and Other Worlds (Despre lumea aceasta și despre alte lumi)*, *Mere Christianity (Creștinism, pur și simplu)*, *Fern-seeds and Elephants: And Other Essays on Christianity (Ferigi și elefanți: Și alte eseuri despre creștinism)*, *Reflections on the Psalms (Meditații la Psalmi)*, *The Great Divorce (Marea despărțire)*, *Miracles, The Four Loves, The Problem of Pain (Despre minuni. Cele patru iubiri. Problema durerii)*. A scris și cărți pentru copii, precum celebra serie *Cronicile din Narnia*, science-fiction și multe lucrări de critică literară. Cărțile sale sunt cunoscute de milioane de oameni, pretutindeni în lume, prin traduceri. S-a stins din viață la 22 noiembrie 1963, în locuința sa din Oxford.

C.S. Lewis

DE CE, DOAMNE?

O RADIOGRAFIE A SUFERINȚEI

Cu o prefață
de Andrei Pleșu

Traducere din engleză și note
de Tatiana Niculescu

HUMANITAS

Nimeni nu mi-a spus că jalea seamănă atât de mult cu frica. Deși nu mă tem, trăiesc aceeași senzație pe care mi-o dă teama. Aceeași zburătăceală ca de fluturi în stomac, aceeași neliniște, același gol. Înghit în sec întruna.

Alteori parc-aș fi cherchelit sau lovit în moalele capului. Între mine și lume s-a așternut un fel de pătură nevăzută. Mi-e greu să pricep cuvintele altora. Sau poate mi-e greu să vreau să le pricep. Cu toate astea, nu doresc să fiu ignorat. Mă îngrozesc de clipele în care casa e pustie. Măcar de-aș auzi lumea vorbind în jur, dar nu cu mine.

Uneori, cu totul pe neașteptate, ceva din mine încearcă să mă asigure că, totuși, nu-mi e atât de greu, nu chiar atât de greu. Viața omului nu se reduce la dragoste. Am fost fericit înainte s-o întâlnesc pe H. Sunt înzestrat cu ceea ce se cheamă destule „resurse“. Oamenii depășesc lucrurile astea. O să mă descurc. E jenant să dai ascultare acestui glas lăuntric, dar, pentru o clipă, pledoaria lui pare valabilă. Apoi, deodată, mă lovește pumnul fierbinte

al amintirii și tot acest „bun-simț“ se topește ca o furnică pe marginea unui cuptor.

Recăderea în disperare e însoțită de lacrimi și jale. Lacrimi de autocompătimitate. Aproape că prefer momentele de agonie. Acestea sunt măcar curate și cinstite. Dar plânsul de mila proprie, bălăcirea scârboasă în plăcerea pe care mi-o dă și care mi se lipește de suflet mă dezgustă. Și chiar în timp ce fac asta sunt conștient că, plângându-mi de milă, de fapt o trădez pe H. Odată ce dau frâu liber acestei stări de spirit, femeii reale îi ia locul pur și simplu o fantoșă de dorul căreia suspin. Slavă Domnului că amintirea ei e încă prea puternică (va rămâne oare așa?) și mă ajută să-mi vin în fire.

Căci H. nu era deloc o fantoșă. Avea o minte subtilă, alertă și agilă ca un leopard. Nici pasiunea, nici tandrețea, nici suferința nu puteau s-o înfrângă. Adulmeca imediat damful ipocriziei sau al falsității și imediat țâșnea și te pune la punct înainte să te dezmeticești. Câte baliverne de-ale mele nu a surprins! Am învățat curând să nu-i spun aiureli decât dacă o făceam din pura plăcere – și asta e o altă lovitură fierbinte a amintirii – de a fi demascat și făcut de râs. Iubind-o, îmi plăcea să mă simt mai prost ca niciodată.

Nimeni nu m-a avertizat în privința lăncezelii pe care o presupune jalea. Cu excepția muncii mele obișnuite – mașinăria pare să funcționeze ca de obi-

cei –, detest orice efort. Nu numai scrisul, dar și cititul unei scrisori mi se pare prea mult. Chiar și rasul: ce mai contează acum dacă am obrajii aspri sau catifelati? Se spune că unui om nefericit trebuie să i se distragă atenția ca să iasă din el însuși. Când e răpus de oboseală, în noaptea rece, i-ar prinde bine o pătură; dar mai bine tremură de frig decât să se ridice și să și-o ia singur. Nu e greu de înțeles de ce însinguratul se neglijează și devine din ce în ce mai murdar și mai dezgustător.

Și, în timpul ăsta, unde e Dumnezeu? Iată cel mai tulburător simptom al suferinței. Când ești fericit, atât de fericit încât nu-i simți lipsa, atât de fericit încât ești mai degrabă deranjat de ceea ce pretinde de la tine – dacă-ți aduci aminte de tine însuși și te întorci spre El cu recunoștință și respect –, vei fi, sau cel puțin așa crezi, primit cu brațele deschise. Dar îndreaptă-te spre El în ceasul disperării, când nimeni altcineva nu te poate ajuta: ce primești? O ușă trântită-n nas care se încuie pe dinăuntru. Apoi, tăcere. Ai putea să revii. Cu cât aștepti mai mult, cu atât tăcerea devine mai grea. La ferestre, nici o lumină. S-ar putea să fie o casă goală. Dar a fost locuită vreodată? Așa părea cândva. Și părerea de atunci era la fel de întemeiată ca părerea de acum. Ce să însemne asta? De ce e El atât de prezent la cârmă când o ducem bine și de ce e atât de absent când suntem la ananghie și avem nevoie de ajutor?

Am încercat, azi după-amiază, să-i împărtășesc aceste gânduri lui C. El mi-a adus aminte că și lui Cristos pare să i se fi întâmplat la fel: „Dumnezeul meu, pentru ce m-ai părăsit?“ Da, știu. Dar face asta lucrurile mai ușor de înțeles?

Nu se pune problema (cred) că m-aș afla în mare pericol să-mi pierd credința în Dumnezeu. Adevăratul pericol e să ajung să cred despre El lucruri îngrozitoare. Concluzia mea nu este: „Așadar, Dumnezeu nu există“, ci: „Iată, deci, cum este Dumnezeu. Nu te mai amăgi degeaba“.

Înaintașii noștri i se supuneau spunând: „Facă-se voia Ta“. De câte ori resentimentul amar n-a fost sugrumat pur și simplu de spaimă și de un act de iubire – da, un act în toate sensurile – afișat tocmai ca să ascundă această substituie?

Sigur că nu e greu să afirmi că Dumnezeu pare absent în ceasurile de cumpănă, de vreme ce El *este* absent – adică non-existent. Dar atunci de ce pare atât de prezent când, ca s-o spun pe șleau, n-avem nevoie de El?

În orice caz, pe mine experiența căsătoriei m-a făcut să nu mai cred nici o clipă că religia e făcută din inconștientele, aprigele noastre dorințe și că e un substitut pentru sex. Fiindcă, în cei câțiva ani cât am fost împreună, H. și cu mine ne-am hrănit din dragostea noastră în toate felurile – solemn și vesel, romantic și realist, uneori furtunos-dramatic,

alteori tihnit și detașat ca atunci când încălți o pereche de papuci moi. Nici un cotlon al inimii sau al trupului nu ne-a rămas nemângâiat. Dacă Dumnezeu ar fi fost un substitut pentru dragoste, ne-am fi pierdut orice apetit pentru El. Cine și-ar bate capul cu substitute când are la îndemână lucrul real? Dar n-a fost așa. Amândoi știam că ne doream ceva în plus pe lângă faptul că ne aveam unul pe celălalt, era o altfel de dorință. Când se au unul pe celălalt, îndrăgostiții îndeobște mai au nevoie să citească, să mănânce sau să respire.

După moartea unui prieten, acum câțiva ani, am trăit, un timp, senzația foarte pregnantă că viața lui continua, ba chiar că se învigorase. Am implorat să mi se dea măcar a o suta parte din acest sentiment de siguranță în privința lui H. N-am primit nici un răspuns. Doar ușa încuiată, cortina de fier, golul, vidul absolut. „Cereți și nu primiți.“¹ Am fost prost să cer. Acum, și dacă aș primi vreo asigurare n-aș avea încredere în ea. Aș socoti că e doar o autohipnoză indusă de propriile rugăciuni.

Trebuie cu orice preț să nu am a face cu spiritualității. I-am promis asta lui H. și așa voi face. Ea le cunoștea destul de bine teoriile.

---

1. „Cereți și nu primiți pentru că cereți rău“ – Epistola Apostolului Iacob 4, 3. Pentru citatele din Biblie, am consultat ediția ortodoxă tipărită în 1988 cu aprobarea Sfântului Sinod.

E foarte bine să-ți ții promisiunile către cei morți sau către oricine altcineva. Dar am început să înțeleg că „respectul față de dorințele morților“ e o capcană. Ieri m-am oprit la timp înainte de a spune, în fața unui lucru oarecare, că „lui H. nu i-ar fi plăcut“. E nedrept față de cei vii. Te pomenești că o să mă trezesc folosind expresia „i-ar fi plăcut lui H.“ ca pe un instrument de tiranie casnică, ascunzându-mi, din ce în ce mai străveziu, propriile preferințe în spatele presupuselor ei dorințe.

Copiilor nu le pot vorbi despre ea. De îndată ce încerc, văd pe fețele lor nu durere, nu dragoste, nu teamă ori milă, ci stânjeneală: frâna oricărei comunicări. Au aerul că aș face ceva cu totul nepotrivit. Parc-ar vrea din tot sufletul să tac. La fel mă simteam și eu când, după moartea mamei, tata aducea vorba despre ea. Nu e vina lor. Așa sunt băieții.

Uneori mă gândesc că rușinea, rușinea pură și simplă, brutală, împiedică faptele bune și pune stavilă elanului fericirii în aceeași măsură ca oricare dintre viciile noastre. Și nu numai în cazul băieților.

Sau băieții au dreptate? Ce-ar fi spus oare H. despre acest caiet la care revin iar și iar? Aceste însemnări sunt oare morbide? Am citit cândva o propoziție care mi se potrivește: „Durerea de măsele mă ține treaz noaptea, cu gândul la durerea de măsele și la nesomn“. O parte a nefericirii este umbra

sau oglinda nefericirii: nu numai că suferi, dar trebuie să te mai și gândești la faptul că suferi. Eu nu numai că trăiesc jalea fiecărei zile, dar zi de zi mă și gândesc că îmi petrec zilele în durere. Oare aceste însemnări îmi agravează starea? Oare ele nu fac decât să îmboldească învârtirea minții mele ca o morișcă în jurul aceluiași unic subiect? Ce pot să fac? Mi-ar trebui un medicament, iar cititul nu e un medicament destul de puternic. Punând totul pe hârtie (totul? – nu: un gând dintr-o sută) sper să mai ies puțin din mine. În fața lui H. așa m-aș justifica. Dar mai mult ca sigur că ea ar băga de seamă subțirimea apărării mele.

Nu e vorba numai de felul de a fi al băieților. Un efect ciudat al pierderii pe care am suferit-o este că îmi dau seama că stingheresc lumea din jur. La birou, la club, pe stradă, când se apropie de mine, oamenii nu știu dacă ar trebui să aducă vorba „despre asta“ sau nu. Detest să aducă vorba și detest și să n-o aducă. Unii pur și simplu nu știu ce să spună. R. mă evită de o săptămână. Cel mai mult îmi plac tinerii bine-crescuți, aproape puști, care-mi vorbesc de parc-ar fi la dentist, se înroșesc până-n vârful urechilor, își fac numărul și pe urmă se îndreaptă repede spre bar, cu toată politețea de care sunt capabili. Poate că cei suferinzi ca mine ar trebui izolați în colonii speciale, ca leproșii.